

AB

AKADEMICKÝ
BULLETIN

Akademie věd
České republiky

e-magazín AV ČR | 1/2020

Ediční činnost

Jak získat podporu pro vydávání knih

Eva Zažimalová je
Top ženou Česka

Akademie věd ČR
slaví 130 let bádání

Etnologové vydali
unikátní publikaci

EDITORIAL

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

dovolte, abych Vás jménem Akademické rady AV ČR srdečně pozdravila v novém roce. Pevně věřím, že bude jak pro Vás, tak i pro Akademii věd ČR po všech stránkách úspěšný.

První letošní číslo časopisu *AB / Akademický bulletin* věnujeme podpoře vydavatelské činnosti na pracovištích Akademie věd ČR. Pomáhat na svět původním publikacím s nejvyšší možnou kvalitou totiž patří mezi důležité a zároveň radostné povinnosti naší vědecké instituce. Ostatně i v současnosti platí, co kdysi řekl Jan Amos Komenský – tedy že nemilovat knihy znamená nemilovat moudrost a nemilovat moudrost znamená stávat se hlupákem.

O poskytnutí dotace na podporu vydavatelské činnosti může žádat každé pracoviště Akademie věd, které šíří výsledky výzkumu prostřednictvím systematické a koncepční vydavatelské činnosti. K publikacím, jejichž vydání lze z dotace podpořit, patří původní vědecká díla, kritické edice důležitých pramenů a významných památek, překlady vědeckých nebo vědecko-populárních děl a vědecko-populární díla s výrazným podílem vlastních výsledků výzkumu.

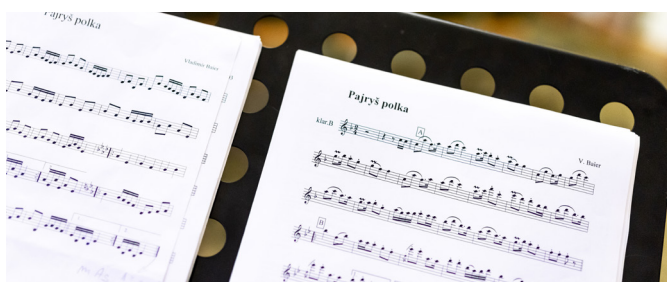
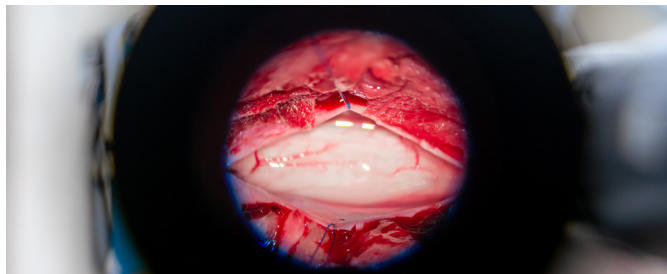
Žadatelům o podporu se snažíme vycházet co nejvíce vstříc, a tak jsme na konci roku 2018 nastavili nová pravidla, která celý systém výrazně zefektivnila a zpružnila. Jejich princip je jednoduchý: žadatelé žádají o roční dotaci na podporu své vydavatelské činnosti, a nikoli na každou publikaci zvlášť. Žádosti vydavatelů projedná Ediční rada AV ČR a pak je předloží ke schválení Akademické radě AV ČR. Jak potvrzuje anketa s řediteli pěti vybraných pracovišť, která se vydávání knih věnují, dotace na podporu vydavatelské činnosti představují pro jejich domovská nakladatelství zásadní zdroj financování. Jinak by vznik některých titulů byl složitější nebo by některé knihy nemohly vůbec vyjít.

Z každé hodnotné publikace, která vznikne díky podpoře Akademie věd ČR, mám vždy velkou radost. Dovolte mi proto, abych závěrem poděkovala autorům, kteří knihy píší, i jejich vydavatelům, kteří o ně pečují a vypravují je na cestu ke čtenářům.

Přeji Vám inspirativní čtení.

Markéta Pravdová

OBSAH

EDITORIAL

- 2 Úvodní slovo – Markéta Pravdová
(členka Akademické rady AV ČR)

KRÁTKÉ ZPRÁVY

- 4 [Aktuálně z Akademie](#)

NÁVŠTĚVY PRACOVÍŠŤ

- 7 [Tradiční i moderní Etnologický ústav](#)

OCENĚNÍ

- 8 [Medaile vědcům](#)
9 [Eva Zažímalová je Top ženou Česka](#)

TÉMA

- 10 [Dobré knihy](#)
14 [Ředitelé pracovišť: spolupráce s Ediční radou je pro naše nakladatelství klíčová](#)

NÁSTĚNKA

- 16 [Novinky z pracovišť](#)

VÝROČÍ

- 18 [130 let bádání](#)

KNIHY

- 20 [Nové publikace](#)

SUMMARY, VĚDA FOTOGENICKÁ

- 21 [Michal Dobeš](#)
(Ústav jaderné fyziky AV ČR)

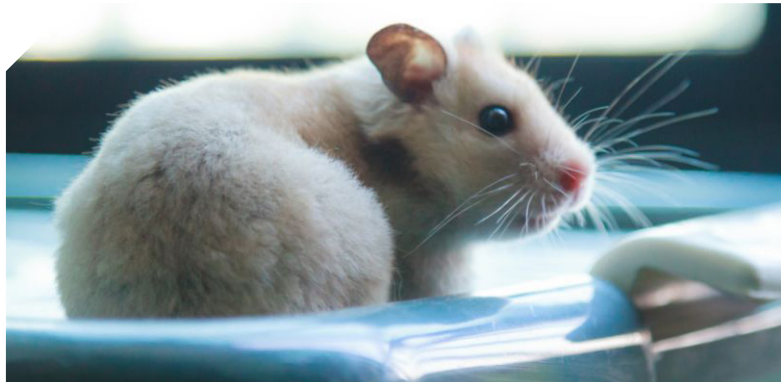

KRÁTKÉ ZPRÁVY

VĚDCI POTVRDILI ZÁSADNÍ ÚLOHU ENZYMU AKROSIN

Neschopností počít dítě přirozenou cestou trpí celosvětově minimálně 10 % partnerských párů. Nyní se otevírá nový směr bádání: vědci potvrdili roli enzymu akrosin, o němž se sice předpokládalo, že je klíčový pro průnik spermie do vajíčka, ale jednoznačný důkaz chyběl. Přinesl ho tým z japonské instituce RIKEN, jehož součástí byla i bioložka z [Ústavu experimentální medicíny AV ČR](#). Jako laboratorní zvířata jako jedni z prvních použili křečky.

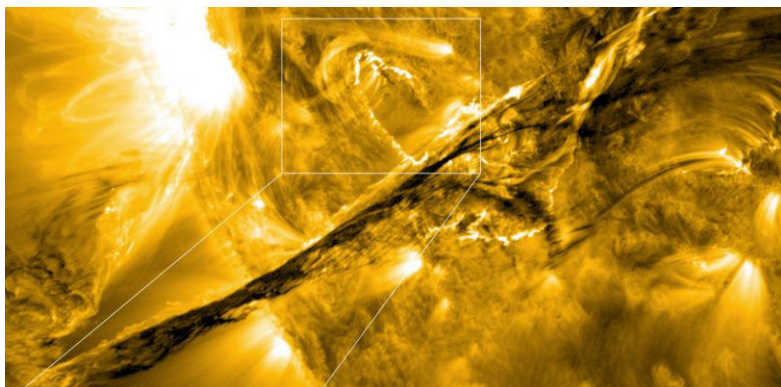
Více se dočtete [zde](#).

POROZUMĚT ERUPCÍM ZNAMENÁ POROZUMĚT KOSMICKÉMU POČASÍ

Silné sluneční erupce provázejí výrony části svrchní atmosféry Slunce do meziplanetárního prostoru. Jsou příčinou výkyvů v kosmickém počasí a mohou mít vliv na naše technologická zařízení. Tým z [Astronomického ústavu AV ČR](#) a Pařížské observatoře využil kombinaci numerických simulací a družicových pozorování, které vedly k novým objevům o těchto výronech. Informovaly o tom časopisy *Astronomy & Astrophysics* a *The Astrophysical Journal*.

Více se dočtete [zde](#).

VĚDCI TESTOVALI METODU, JEZ BY MOHLA ZMÍRNIT PŘÍZNAKY ALS

Tým vědců z Akademie věd ČR a Kalifornské univerzity 10. ledna 2020 úspěšně otestoval operačně-aplikační metodu, která by ve spojení s genovou terapií mohla v budoucnu zpomalit postup amyotrofické laterální sklerózy (ALS). Jde o závažné degenerativní onemocnění nervů a svalů, s nímž dlouho bojoval například legendární fyzik Stephen Hawking. Na výzkumu se podíleli vědci z Centra PIGMOD [Ústavu živočišné fyziologie a genetiky AV ČR](#), které již 10 let spolupracuje s americkou Neuroregeneration Laboratory na Kalifornské univerzitě v San Diegu, a z [Ústavu makromolekulární chemie AV ČR](#). Výsledky nedávno publikoval prestižní vědecký časopis *Nature Medicine*. „Výzkum na myších modelech ukázal, že jednorázová subpiální injekce genové terapie v úrovni krční a bederní míchy u dospělých myši těsně před vypuknutím onemocnění způsobí dlouhodobý útlum onemocnění. Léčba aplikovaná po vypuknutí nemoci zamezuje zhoršování choroby,“ říká Martin Maršala z Kalifornské univerzity.

Více se dočtete [zde](#).

V JEDNOM ŠMRKU MŮŽE ZIMOVAT AŽ 75 TISÍC LÝKOŽROUTŮ

Speciální pokus provedl během zimního období entomolog Petr Doležal z [Biologického centra AV ČR](#), který se zaměřuje na výzkum kůrovců. Chtěl zjistit, kolik brouků lýkožrouta smrkového se nachází v kůře napadených stromů. Experiment vznikl ve spolupráci se státním podnikem Lesy ČR a prakticky ho představil videonávod [Jak vyhledávat kůrovce v zimním období](#), který naleznete na webovém portálu [NEKRMBROUKA.CZ](#).

Více se dočtete [zde](#).

PÍSNĚ Z JISTEBNICKÉHO KANCIONÁLU VYCHÁZEJÍ V KRITICKÉM VYDÁNÍ

Od devadesátých let 20. století zkoumal tým odborníků *Jistebnický kancionál*, unikátní sbírku českých a latinských písní, kde se nachází i původní verze písně *Ktož jsou boží bojovníci*. Jde o jednu z nejvýznamnějších památek českého i evropského středověku. Výsledkem je publikace s podtitulem *Cantionale*.

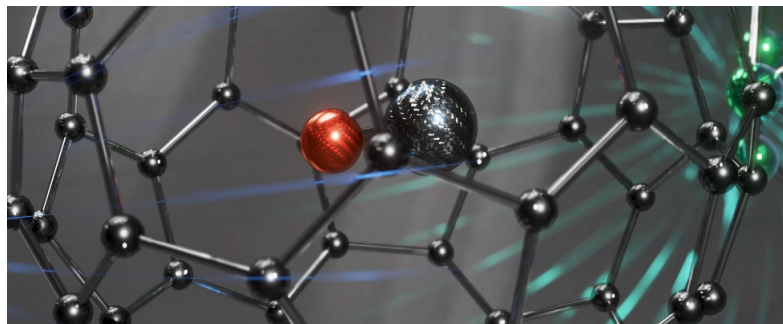
Více se dočtete [zde](#).

OD VÝPOČTŮ V POČÍTAČÍCH VEDE CESTA K CHYTRĚJŠÍM POČÍTAČŮM

Jedním z příznaků vývoje elektronických součástek je, že se zmenšují. Pozornost tak přitahují součástky tvořené jednou molekulou. Takové [navrhli](#) Adam Jaroš a Michal Straka ze skupiny Lubomíra Ruliška v [Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR](#) ve spolupráci s Esmaeilem Farajpour Bonabem a Cinou Foroutan-Nejadem z centra [CEITEC](#).

Více se dočtete [zde](#).

MIMOŘÁDNĚ JASNÝ BOLID PODROBNĚ ZAZNAMENALY PŘÍSTROJE V ČESKU

Brzy ráno v neděli 5. ledna 2020 krátce osvětlil krajinu nezvykle jasný bolid. Takové bolidy jsou velmi vzácné a nad středoevropským územím se vyskytují jednou za několik let. Co tento úkaz způsobilo? Bolid zaznamenaly přístroje Evropské bolidové sítě, jejíž centrum je v [Astronomickém ústavu AV ČR](#) v Ondřejově.

Více se dočtete [zde](#).

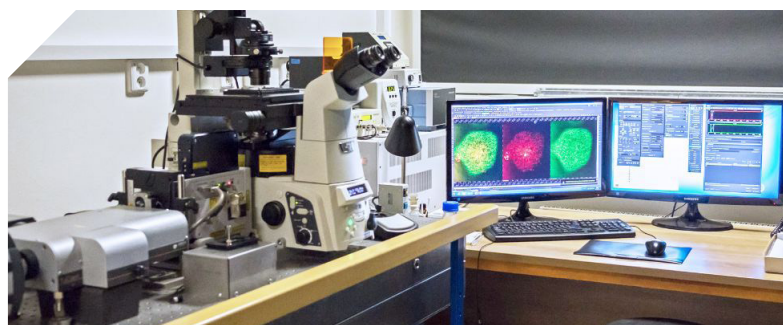

JAK KOŘENY ROSTLIN REAGUJÍ NA GRAVITACI? PŘESNĚJI, NEŽ SE ČEKALO

Kořeny rostlin odpovídají na různé podněty včetně gravitace. Podstatnou roli v tomto procesu mají rostlinný hormon auxin a bílkoviny, které ho přenášejí mezi buňkami. Jednou z těchto bílkovin je PIN2. Čeští a rakouští vědci odhalili pozoruhodné detaily o její funkci. Výsledky zveřejnil prestižní časopis *Nature Communications*.

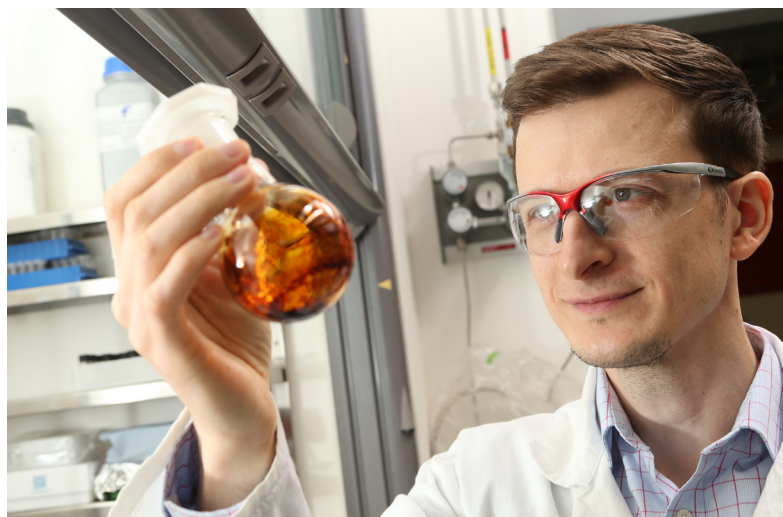
Více se dočtete [zde](#) ».

VĚDCI VYVINULI TECHNOLOGII, KTERÁ USNADNÍ LÉČBU RAKOVINY

Společnost SHINE Medical Technologies LLC, [Ústav organické chemie a biochemie AV ČR](#) a GE Healthcare oznámily 21. ledna 2020 první výrobu terapeutického izotopu lutecia 177 (Lu-177) v množství, které odpovídá dávkám pro pacienty. Technologii vyvinul Miloslav Polášek z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR. Usnadnit má léčbu rakoviny prostaty i jiných orgánů. Dodání Lu-177 v tomto množství a čistotě prokazuje použitelnost technologie pro výrobu. V květnu 2019 uzavřela společnost SHINE s Ústavem organické chemie a biochemie AV ČR dohodu, jež jí udělila exkluzivní přístup k nové technologii. Ta slouží k separaci lutecia od obohacených terčů ytterbia.

Více se dočtete [zde](#) ».

CYKLUS NEZKRESLENÁ VĚDA ZAHAJUJE PÁTOU SEZÓNU

Aktuální témata i vědecké evergreeny, jak jste je dosud neviděli – totiž NEZkresleně. Takový je popularizačně-vzdělávací cyklus Akademie věd ČR. Krátká animovaná videa tematicky zaměřená na vědu a poznání přibližují nejrůznější jevy z vědní oblasti (nejen) studentům a pedagogům základních a středních škol. V průběhu roku 2020 se můžete těšit na pátou řadu NEZkreslené vědy. Zahrnuje celkem sedm nových dílů, které postupně zveřejní kanál [YouTube](#) a [Facebook](#) Otevřené vědy. Dne 9. ledna 2020, odstartovala pátá série premiérovým dílem s názvem *Voda*. Garantem prvního dílu je Lenka Pivokonská z [Ústavu pro hydrodynamiku AV ČR](#). NEZkreslená věda vychází z výzkumných programů [Strategie AV21](#) a garanty jednotlivých dílů jsou vědci z Akademie věd ČR. Diváci všech věkových kategorií se mohou těšit na díly se zaměřením na přírodní, technické, humanitních i společensko-vědní obory – konkrétně: *Voda*, *Barbaři*, *Kukátko do nanosvěta*, *Chytré materiály*, *Jak funguje internet?*, *Civilizační choroby* a *Nebojte se ekonomie*.

Více se dočtete [zde](#) ».

NÁVŠTĚVY PRACOVIŠŤ

**Folklore Revival
Movements in Europe
Post 1950**
Shifting Contexts
and Perspectives

Věra Thořová | Jiří Traxler | Zdeněk Vejvoda

Lidové
písňe
z Prahy

ve sbírce Františka Homolky
studie | kritická edice
II. díl

Libuše Týlová
Písničky, tetanie a
kousky písní pohádkových zpívání

Tradiční i moderní Etnologický ústav

České lidové pohádky, písňe či kroje, ale také vzpomínky brněnských Němců či analýza českých autovrakovišť. Těmito tématy se zabývají vědci z **Etnologického ústavu AV ČR**, který se už nezaměřuje jen na tradiční národopis. Dne 21. ledna 2020 si ho prohlédla předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová. Završila tak své návštěvy po více než 50 pracovištích.

„Šlo o shodu nešťastných náhod, že jste se ocitli až na konci. Mám ale pro vás dobrou zprávu, ve svých cestách po jednotlivých ústavech budu zase pokračovat, takže jste vlastně na konci a zároveň na začátku,“ vysvětlovala okolnosti plánování návštěvy předsedkyně Eva Zažímalová.

Ředitel ústavu Jiří Woitsch pro ni měl připravený dárek: betlém s darovníky z kolorovaného dřeva v příbramském stylu. Původně však chtěl předsedkyni potěšit vlastnoručně

vyrobeným dřevěným uhlím, protože souvisí s jeho vědeckým zaměřením – studiem uhlířství, staví si i své vlastní milíře. „Ale rozmyslel jsem si to, dřevěné uhlí by mohlo vyznít nepatřičně,“ poznamenal s úsměvem Jiří Woitsch.

Poté představil historii ústavu, jehož kořeny sahají až do roku 1905 k českému a moravskému výboru sběratelské a výzkumné akce *Das Volkslied in Österreich* (Lidová píseň v Rakousku), přičemž výzkumu etnomuzikologickému se ústav věnuje dodnes. Do struktury Československé akademie věd se ústav zařadil v počátcích padesátých let 20. století, kdy z Kabinetu pro národopis a Kabinetu pro lidovou píseň vznikl Ústav pro etnografii a folkloristiku.

TEMNÁ HISTORIE

„Máme dlouhou, pestrou i poměrně kontroverzní minulost. To se týká zejména období normalizace, kdy v ústavu v sedmdesátých a osmdesátých letech panoval neomezený vládce českého národopisu Antonín Robek. V našem oboru napáchal spoustu škody, naprosto ho odtrhl od dění na západ od hranic,“ vysvětluje Jiří Woitsch, podle něhož to však není jediný případ „temné historie“ oboru: „Etnologové či antropologové se stávali služebníky režimu, ať už šlo o případ německých kolegů v období nacismu, amerických antropologů za války ve Vietnamu či českých badatelů v období komunismu, někteří z nich byli i agenti tajných služeb.“

Nahrává tomu i povaha oboru: Jiří Woitsch považuje etnologa za jakéhosi „špióna“ odkrývajícího nové světy, který se dokáže infiltrovat do prostředí, pozorovat ho a následně dobře analyzovat. Pro tajné služby se tak etnologové stávali v podstatě ideálním cílem.

Více se dočtete [zde](#).

Na snímku předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová s ředitelem Etnologického ústavu AV ČR Jiřím Woitschem

OCENĚNÍ

Medaile vědcům

Biologové Václav Křišťufek a Martin Šálek, fyzioložka Alena Sumová a biochemik a fyziolog Zdeněk Drahota převzali 29. ledna 2020 čestné medaile Akademie věd ČR.

Čestné medaile Akademie věd ČR získali čtyři výrazní vědci, kteří se zabývají půdní biologií a zdravím včel, časovou regulací u savců, ochranou sýček ve střední Evropě i přeměnou energie v buňce. „Dnes nestačí být špičkovým vědcem, to je nutná podmínka, ale stále roste oprávněný tlak vysvětlit veřejnosti srozumitelně, co děláme, neboť velká část peněz na vědu pochází od daňových poplatníků,“ vyzdihla při ceremoniálu předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová s tím, že laureáti dělají naší instituci nejlepší službu a nejlepší jméno.

MEDAILE VOJTĚCHA NÁPRSTKA

Alena Sumová je vedoucí laboratoře neurohumorálních regulací [Fyziologického ústavu AV ČR](#). Zaměřuje se na studium biologických hodin a časového systému u savců včetně člověka. Její práce se dotýká každodenního života člověka žijícího v moderní společnosti, která ovlivňuje životní styl a má dopad na zdraví populace. Soustavně proto usiluje o předávání poznatků souvisejících se zdravým životním stylem veřejnosti. Byla členkou Rady pro popularizaci AV ČR v letech 2005–2013 a organizovala Dny otevřených

Zleva: Václav Křišťufek, Zdeněk Drahota, Alena Sumová a Martin Šálek

dveří. Vystupuje v médiích nejen v souvislosti s dosaženými poznatky, ale vyjadřuje se také k celospolečenskému tématu změny času a jeho vlivu na lidský organismus.

Václav Křišťufek se podílel na založení a rozvoji laboratoře půdní biologie Ústavu krajinné ekologie ČSAV a následně [Ústavu půdní biologie BC AV ČR](#), kde dodnes působí jako vědecký pracovník. Zabývá se taxonomií, biologií a ekologií půdních mikroorganismů. V posledních letech zkoumá

mikrobiologické aspekty zdraví včel. Po dobu 39 let působení ve vědě zpřístupňoval a popularizoval nové poznatky veřejnosti, organizoval mnohé akce (Týden vědy a techniky AV ČR), pracoval se studenty (Otevřená věda), organizoval výstavy s tematikou ochrany půdy, významu organické hmoty, využití sbírek kultur mikroorganismů a zdraví včel (Veletrh vědy). Založil novou tradici interaktivních expozic Vesmír v půdě a Kompostobraní, které upozorňují na význam zpracování organických odpadů. Dlouhodobě propaguje vědecké výsledky Biologického centra AV ČR.

Martin Šálek z [Ústavu biologie obratlovců AV ČR](#) se zaměřuje na disciplíny spojené s ochrannou biologii a aplikovanou ochranou přírody. Jeho činnost se týká mj. koordinace programů Mapování rozšíření a populační hustoty sýčka obecného v ČR a Výzkum vrabce domácího a dalších synantropních ptáků v ČR či přípravy záchranných programů (sýček obecný, strnad zahradní, los evropský). Tato témata popularizuje v médiích. Vedle toho vede exkurze pro odbornou i laickou veřejnost.

MEDAILE JANA EVANGELISTY PURKYNĚ

Zdeněk Drahota z [Fyziologického ústavu AV ČR](#) je osobností české vědy v oblasti biochemie a fyziologie. Přispěl k rozvoji studia metabolismu živočichů se zaměřením na procesy přeměny energie v buňce. Jeho výzkum mechanismů energetické funkce mitochondrií získal mezinárodní ohlas a vytvořil základ pro rozvoj studia savčí bioenergetiky. Poznání struktury, funkce a biogeneze mitochondrií se stalo jedním z hlavních výzkumných směrů ústavu. Vedlo k založení laboratoří, které dále rozvíjejí mitochondriální problematiku od molekulární struktury až po translační aspekty zaměřené na poznání metabolických poruch. V letech 1979–1989 stál v čele ústavu. Publikoval 265 článků, které byly citovány více než 3248x (H-index 32).

Více se dočtete [zde](#).

EVA ZAŽÍMALOVÁ JE TOP ŽENOU ČESKA

Již několik let se umísťovala na předních pozicích – letošní ročník vyhrála. Vítězkou v kategorii Veřejná správa ankety Top ženy Česka se stala biochemička a předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová. „Přesvědčovat veřejnost o důležitosti vědy a výzkumu je těžká disciplína. Obtížná proto, že většina vědeckých pracovníků je tak ponořena do svého oboru, že velmi těžko dovede prezentovat své výsledky formou, která je srozumitelná,“ vysvětluje Eva Zažímalová s tím, že vítězství je pro ni velkou poctou a zároveň závazkem: „Chtěla bych pokračovat v nastavené koncepci a otevírat Akademii věd ČR veřejnosti. Ráda bych více zviditelnila skvělou práci našich vědců.“ Ocenění převzala 20. ledna 2020 v prostorách Fóra Karlín.

Více se dočtete [zde](#).

DOBŘÉ KNIHY

Vydávání kvalitní literatury patří mezi milé povinnosti Akademie věd ČR. O dotaci na podporu vydavatelské činnosti může přitom u Ediční rady AV ČR žádat každé pracoviště, které šíří výsledky výzkumu prostřednictvím vydávání publikací. **O činnosti rady hovoříme s její předsedkyní Markétou Pravdovou z Ústavu pro jazyk český AV ČR.**

Ediční rada, v jejímž čele stojí členka Akademické rady AV ČR **Markéta Pravdová**, je stálý pomocný orgán pro podporu vydavatelské činnosti Akademie věd ČR. Jejím posláním a zároveň i úkolem je podporovat šíření výsledků výzkumu našimi pracovišti prostřednictvím kvalitních veřejně přístupných publikací.

■ Přiblížila byste činnost Ediční rady AV ČR?

Ediční rada projednává žádosti pracovišť o podporu vydavatelské činnosti a předkládá je ke schválení Akademické radě včetně návrhu výše dotace. Následně sleduje účelné využití dotace na vydavatelskou činnost a předkládá Akademické radě závěrečnou roční hodnotící zprávu o vydavatelské činnosti všech pracovišť.

■ Co se míní vydavatelskou činností?

Jde o systematické a koncepční šíření výsledků výzkumu, přičemž žadatel o podporu musí být veřejnou výzkumnou institucí zřízenou Akademií věd ČR a musí být vydavatelem nebo alespoň spoluvydavatelem publikací.

■ Jaké typy publikací se do programu hlásí? Kdo se o dotaci může ucházet?

Ediční rada může podpořit návrhy na vydání původních vědeckých děl, kritických edic důležitých pramenů a významných památek, na překlady významných vědeckých nebo vědecko-populárních děl a na vědecko-populární díla s výrazným podílem vlastních výsledků výzkumu. Návrhy se

hodnotí podle přínosu vydavatelské činnosti pro vědní obor a podle přiměřenosti nákladů. Díla musí být veřejně přístupná. Pokud žadatel o dotaci čerpal v uplynulých pěti letech na vydavatelskou činnost podporu AV ČR, zajímají nás samozřejmě i dosavadní výstupy jeho vydavatelské činnosti.

■ Bylo tomu tak při žádostech o dotaci vždy?

V předchozích obdobích jednala Ediční rada o každé publikaci navrhované k podpoře zvlášť. Žadatelé o podporu zasílali rukopisy titulů, na každý z nich jsme zajistili nejméně dva nezávislé oponentské posudky a pověřený člen Ediční rady u konkrétního titulu zkontroloval, zda a jak se autor vypořádal s připomínkami.

■ Celý proces musel být náročný a zdoluhavý...

Ano – každá kniha měla vlastní složku, které paní tajemnice s nadsázkou říkala „chorobopis“. Do něho se zaznamenávalo vše, co se s knihou děje – kniha putovala od vydavatele do Ediční rady, která ji postoupila posuzovatelům, ti napsali oponentské posudky, Ediční rada předala posudky vydavateli, ten autorovi. Autor posléze zapracoval připomínky, postoupil upravené dílo vydavateli, ten Ediční radě, ta opět posuzovatelům... a toto kolečko u problematických titulů někdy proběhlo i vícekrát. Jistě to bylo užitečné ve prospěch kvality daných textů, ale Ediční rada de facto vykonávala činnost, kterou by měly dělat redakční rady příslušných vydavatelství. Někdy se i stalo, že práce na knize bylo od postoupení rukopisu Ediční radě ještě tolik, že měli ▶

vydavatelé i Ediční rada starost, aby se vůbec podařilo knihu vydat v požadované lhůtě od přidělení dotace.

Co s tím Ediční rada udělala?

Musela se zaměřit na koncepční řešení celé situace. Bylo třeba nastavit nová pravidla pro podporu ediční, přesněji vydavatelské činnosti – a tak se i stalo hned poté, co byl v Akademii věd ČR zaveden nový dotační systém odpovídající liteře změny zákona o rozpočtových pravidlech, respektive správního řádu. Po diskusích v Ediční radě, v Akademické radě, s právníky, s řediteli pracovišť, která provozují vydavatelskou činnost, i s pracovníky jejich technicko-hospodářské správy se nakonec předchozí pravidla výrazně změnila a v prosinci 2018 vyšla směrnice číslo 13 o podpoře vydavatelské činnosti. Obsahuje nová pravidla, která systém udělování podpory zjednodušila, zpružnila a přitom i zohlednila skutečnost, že na přípravu a vydání knihy je třeba i mnohem více času než jeden rok. Princip nových pravidel je jednoduchý: vydavatelům se poskytuje roční dotace na podporu vydavatelské činnosti, a nikoli na jeden každý titul.

Jak to funguje v praxi?

Na začátku každého roku mají pracoviště možnost podávat žádosti o poskytnutí dotace na podporu své vydavatelské činnosti. Letos je uzávěrka 2. března 2020. Žadatelé o dotaci v příloze žádosti uvedou seznam publikací, které v daném roce vydají nebo budou připravovat k vydání, a jejich anotace. Ediční rada žádosti projedná a Akademická radě předloží návrh celkové výše podpory pracovišti pro daný rok. Dotace se uděluje právě jen na období jednoho roku a nelze z ní hradit osobní a investiční náklady. Rukopisy konkrétních knih již Ediční rada nevyžaduje a řádné recenzní řízení publikací musí zajistit přímo vydavatelé. Ti po uplynutí roku vyplní v průběhu ledna zprávu o použití prostředků dotace, tj. co v daném roce s podporou dotace vydali či připravují k vydání a jak danou dotaci čerpali, a předloží Ediční radě rovněž výsledné publikace.

Dotýká se činnost Ediční rady vedle knih také časopisů?

Nikoli, pouze neperiodických publikací.

Zvyšuje se počet publikací, nebo preferujete méně titulů s důrazem na kvalitnější produkci?

Počet vydaných titulů se zvyšuje i při zachování důrazu na jejich kvalitu. Jak je to možné? Akademie věd ČR se dlouhodobě snaží vytvářet dobré podmínky pro vydávání kvalitních publikací a v rozpočtu se podařilo i mírně navýšit částku na podporu vydavatelské činnosti.

Jak jsou v této souvislosti zastoupeny jednotlivé vědní oblasti? Převažují společenskovední a humanitní, pro které jsou publikace hlavním výstupem?

Ano, publikace z oblasti společenských a humanitních věd převažují. Pro tuto vědní oblast je kniha typickým vědeckým výstupem. Akademie věd ČR ovšem podporuje vydávání vybraných vědeckých a vědecko-popularizačních publikací ze všech vědních oborů. Stačí se podívat na odbornou produkci Nakladatelství Academia, které je součástí [Střediska společných činností](#).

Většinu knih vědců z našich pracovišť vydává právě Nakladatelství Academia. Nejde ale jen o jediné naše „domovské“ nakladatelství. Jaká další v Akademii máme?

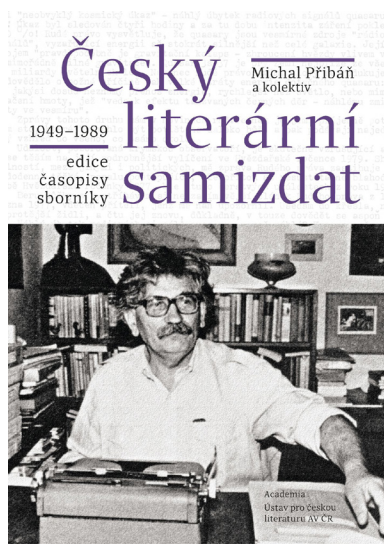
Systematickou vydavatelskou činnost vyvíjejí i další akademická pracoviště. Při [Filosofickém ústavu](#) mají výbornou tradici nakladatelství [Filosofia](#) a ediční oddělení [Oikoymenh](#). [Ústav dějin umění](#) se může právem pyšnit produkcí svého nakladatelství [Artefactum](#). Z dalších vydavatelsky činných ústavů jmenujme například Archeologické ústavy v [Brně](#) a v [Praze](#), [Historický ústav](#), [Masarykův ústav a Archiv](#), [Sociologický ústav](#), [Ústav pro českou literaturu](#), [Ústav pro soudobé dějiny](#)...

”
I když je kniha typickým vědeckým výstupem pro společenské a humanitní vědy, Akademie věd ČR podporuje vydávání vybraných vědeckých a vědecko-popularizačních publikací ze všech vědních oborů.

Markéta Pravdová

Vycházejí tituly také s podporou jiných programů?

Akademie věd ČR podporuje vydavatelskou činnost nejen prostřednictvím Ediční rady, ale také s podporou programů [Strategie AV21](#). Mnoho publikací si pracoviště vydávají sama, ve spolupráci s našim „dvorním“ [Nakladatelstvím Academia](#) anebo ve spolupráci s externími subjekty. Vedle toho vycházejí tituly autorů z Akademie věd ČR rovněž v prestižních mezinárodních vydavatelstvích – například Oxford University Press, Routledge, Peter Lang, Springer. Ročně jde o autorství či spoluautorství okolo třiceti knižních titulů vydaných v zahraničí... Kéž by takových publikací bylo více.

Kolik publikací Ediční rada za svou existenci podpořila?

Za celé období zhruba tisícovku titulů, ale přesná čísla mohou říct jen za období, po které působím v Ediční radě. V roce 2017 vyšlo celkem 58 publikací – z toho 38 v Nakladatelství Academia a dvacet na ostatních pracovištích AV ČR.

V roce 2018 celkem 65 publikací – z toho 43 v Nakladatelství Academia a 22 publikací na ostatních pracovištích. Čísla za rok 2019 zatím ještě neznáme – uvidíme až v únoru po odevzdání závěrečných zpráv o vydavatelské činnosti za loňský rok.

Jaké knihy, které prošly Ediční radou, vás v poslední době potěšily?

Mám radost z každé dobré knihy, která vznikne díky podpoře Akademie věd ČR. Z významných počínů podpořených prostřednictvím Ediční rady bych ráda vyzdvihla například [Liber viaticus Jana ze Středy](#), dva svazky [Uměleckých památek Prahy](#), [Český literární samizdat 1949–1989](#) nebo třeba [Rostliny naší přírody](#) a [Atlas fauny České republiky](#). Velmi pěkně zpracovaná je kniha o výtvarném umění a literatuře 19. a první poloviny 20. století [Cirkus pictus – zázračná krása a ubohá existence](#). □

EDIČNÍ RADA PODPĚŘILA UŽ TISÍCOVKU KNIH

Ediční rada AV ČR je stálým pomocným orgánem Akademické rady AV ČR pro podporu vydavatelské činnosti Akademie věd ČR. Jejím úkolem je podporovat šíření výsledků výzkumu našimi pracovišti prostřednictvím kvalitních veřejně přístupných publikací. Jak vysvětluje její předsedkyně, členka Akademické rady AV ČR, Markéta Pravdová z Ústavu pro jazyk český AV ČR, Ediční rada projednává žádosti pracovišť o podporu vydavatelské činnosti a předkládá je ke schválení Akademické radě AV ČR, a to včetně návrhu výše dotace. Následně sleduje využití dotace na vydavatelskou činnost a Akademické radě AV ČR předkládá závěrečnou roční hodnotící zprávu o vydavatelské činnosti všech pracovišť. Ediční rada může podpořit návrhy na vydání původních vědeckých děl, kritických edic důležitých pramenů a významných památek, na překlady významných vědeckých nebo vědecko-populárních děl a na vědecko-populární díla s výrazným podílem vlastních výsledků výzkumu.

ŘEDITELÉ PRACOVIŠŤ: SPOLUPRÁCE S EDIČNÍ RADOU JE PRO NAŠE NAKLADATELSTVÍ KLÍČOVÁ

Ředitelů pěti vybraných pracovišť čerpajících dotace na vydavatelskou činnost se ptáme, jak se jim s Ediční radou AV ČR spolupracuje a jakou „nejlepší“ knihu vydali (ať už s podporou Ediční rady, nebo bez ní).

JIŘÍ PADEVĚT

Středisko společných činností AV ČR ([Nakladatelství Academia](#))

Bez podpory Akademie věd ČR, zprostředkované Ediční radou, by mnohé publikace vznikaly podstatně obtížněji, nebo by nevznikly vůbec. Podpora ze strany Ediční rady je pro značku Academia klíčová především u redakčně a výrobně komplikovaných publikací. Pokud se zeptáte ředitele nakladatelství, a věřím, že u jeho spolupracovníků byste dopadli stejně, na jednu nejlepší knihu, uvedete ho do rozpaků. Věřím totiž, že celý kolektiv Nakladatelství Academia si stojí za všemi vydanými knihami. Pokud bych ale z loňské produkce musel vybrat skutečně pouze jednu, byla by to rozsáhlá dvousvazková monografie *Živá půda* Miloslava Šimka a jeho kolektivu, kterou připravilo Biologické centrum AV ČR a další pracoviště. Vybírám ji především proto, že za jejím vznikem stojí obrovské množství práce, ale také kvůli tomu, že řeší závažné společenské téma, které prozatím, ke škodě nás všech, zajímá pouze pár odborníků.

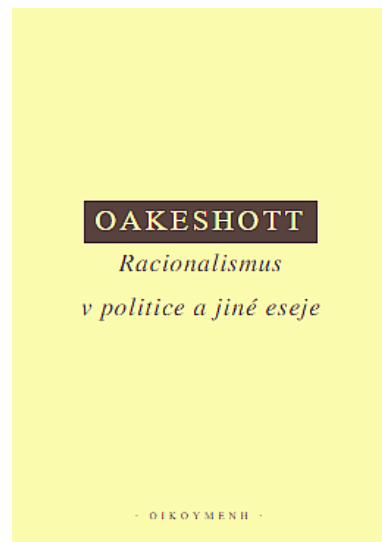

ONDŘEJ ŠEVEČEK

Filosofický ústav AV ČR ([Filosofia](#), [Oikoymenh](#))

Spolupráce je velmi dobrá. Poskytované dotace představují zásadní zdroj financování pro mnoho hodnotných publikací. Lze říci, že v zavedeném systému veřejného financování vědy je dotace ediční rady nepochybně klíčová pro udržení a další rozvoj této důležité oblasti národního kulturního a vědeckého života. Nově zavedený systém podpory je poněkud obtížné hodnotit ještě před tím, než byl vůbec ukončen první roční cyklus. Nicméně lze předběžně říci, že bytí se s novým zavedením jednorocní periodicity žádostí o něco

snížila akceschopnost našich nakladatelství, celý proces se zjednodušil, což lze přivítat. Předem daná výše dotace zaručuje pro ediční činnost potřebnou jistotu, a usnadňuje tudíž plánování. Do budoucna bychom uvítali možnost navýšit úroveň podpory. Je jistě žádoucí, aby se kvalitní produkce vědeckých nakladatelství rozšiřovala a vyšší dotace by tento rozvoj pomohla podpořit. Pokud jde o nejzajímavější loňské publikace: mezi neočekávanější knihy nakladatelství Filosofie roku 2019 (kdy celkem vyšly téměř tři desítky publikací) jistě patřil nový překlad *Fenomenologie ducha* G. W. F. Hegela. Jde o klasické dílo, které ovlivnilo evropské duchovní dějiny a filosofické poznání v mnoha jeho oblastech. Autory nového převodu, majícího počáteční východisko v překladu Jana Patočky, jsou Jan Kuneš a Milan Sobotka. Z původních prací lze zmínit např. knihu Víta Punčocháře *Paradoxy klasické logiky*, jež ilustruje postupy a metody moderní filosofické logiky s důrazem na její vztah k přirozenému jazyku a běžnému usuzování. Z produkce publikované v ediční řadě Oikymenē bych vyzdvihl titul *Racionalismus v politice* od anglického filosofa Michaela Oakeshotta. Tato mimořádná kniha je prvním uceleným představením tohoto autora v češtině a současně seznamuje čtenáře s důležitou myšlenkovou linií moderního politického konzervatismu.

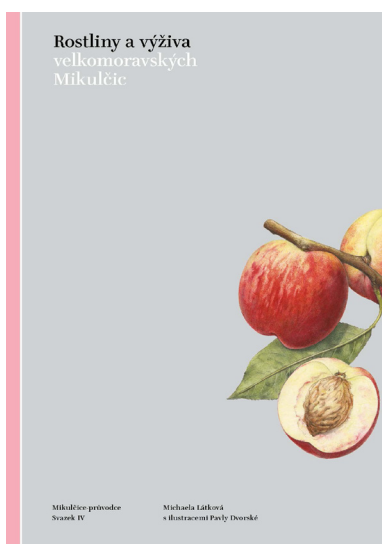
LUMÍR POLÁČEK

Archeologický ústav AV ČR, Brno

Ediční a vydavatelská činnost má na našem pracovišti dlouhou tradici, de facto od počátků instituce. K časopisu *Přehled výzkumů* se záhy přidaly monografické knižní řady a prostřednictvím vlastní ediční činnosti ústavu spatřilo světlo světa od padesátých let minulého století přibližně 200 titulů. Paralelně se rozvíjela také spolupráce s Nakladatelstvím Academia v rámci série *Studii Archeologického ústavu ČSAV*, která čítá dalších více než 40 svazků. V kontextu této tradice pokračujeme i v současnosti. Opravdu si tak vážíme možnosti získat podporu pro vlastní publikační činnost od Ediční rady AV ČR. Umožňuje nám tvořit ucelenou publikační koncepci založenou na kontinuitě několika

edičních řad pokrývajících spektrum publikací od čistě vědeckých prací po jejich popularizační a prezentační výstupy. Tento smysluplný postup můžeme demonstrovat na příkladu vědecké monografie věnované archeobotanické problematice: *The Archaeobotany of Mikulčice. Food Supply to the Early Medieval Stronghold* (2017), na kterou vloni navázal popularizační výstup v sérii *Mikulčice-průvodce: Rostliny a výživa velkomoravských Mikulčic* (2019) určený veřejnosti a opatřený mimořádně atraktivním obrazovým doprovodem. Spolupráce s Ediční radou v nových podmínkách pro nás znamená impuls pro racionalizaci ediční práce. Ta se projevuje zvýšením knižní produkce. Dalšími výhodami jsou možnost disponovat s knižním nákladem a vydávat specializované, pro odborníky cenné pramenové nebo cizojazyčné publikace. Zatímco přírodovědné a technické obory uplatňují výsledky vesměs v časopiseckých výstupech a humanitní nebo společenskovo-vědní obory mohou výzkum většinou prezentovat v maloformátových publikacích, archeologie stojí někde na pomezí: je závislá na kvalitních obrazově dostatečně vybavených monografických výstupech – ať už materiálových, analytických nebo reprezentativně-popularizačních. Podpora, které se nám pro ně dostává od Ediční rady, je tedy pro nás klíčová.

TOMÁŠ WINTER

Ústav dějin umění AV ČR ([Artefactum](#))

Pro naše nakladatelství Artefactum je spolupráce s Ediční radou AV ČR klíčová. Bez její finanční podpory by nebylo možné vydávání zejména vysoce odborných a specializovaných knih, pro které je obtížné nalézt jiné vydavatele. Změnu celého systému podpory publikační činnosti chápeme jednoznačně jako pozitivní. Umožnila mnohem větší flexibilitu, zredukovala do jisté míry administrativu a učinila systém pružnějším. Jednotlivá ústavní nakladatelství mají větší míru autonomie ve smyslu rozhodování o edičním plánu, což je výhodou, ale i zodpovědností. Z našich publikací v roce 2019 bych vypíchl dva tituly. První z nich *Jdi na venkov! Výtvarné umění a lidová kultura v českých zemích 1800–1960* byl výstupem projektu Grantové agentury ČR a vyšel v ko-

edici s nakladatelstvím Arbor vitae. Vyniká nejen syntetickým zpracováním tématu, ale i špičkovou grafickou úpravou, na níž klade naše nakladatelství důraz. Totéž platí o knize *Konfiskované osudy. Záchrana uměleckých památek z německého majetku získaného československým státem a jejich severočestí majitelé*, která je výstupem pětiletého projektu NAKI II a která řeší dodnes kontroverzní téma vyvlastňování majetku německým občanům po roce 1945.

LUBOŠ VELEK

Masarykův ústav a Archiv AV ČR

S Ediční radou AV ČR se nám spolupracuje v posledním roce velmi dobře. Nová pravidla přidělování dotací na ediční činnost ústavů totiž celý proces zracionalizovala a zejména odstranila zbytečnou byrokracii a neúnosné časové prodlevy. Náš ústav tak po mnoha letech opět požádal o podporu své publikační činnosti, předtím totiž bylo snazší, respektive účelnější opatřit si prostředky na vydávání publikací jinde a jinak. Vybrat nejlepší knihu je strašně subjektivní a v případě ředitele to může být i vůči jeho spolupracovníkům „ošemetné“. Největší ohlas, měřeno prodejem i publicitou, ale určitě měla naše v Rakousku spoluvydaná kniha *Nachbarn. Österreichisch-tschechisches Geschichtsbuch*, které se prodaly dvě tisícovky a připravuje se její druhé vydání. Aktuálně vyšla rovněž její česká mutace *Sousedé. Česko-rakouské dějiny*. Kniha vznikla „na zakázku“ ministerstev zahraničí České a Rakouské republiky.

NÁSTĚNKA

Filosofický ústav AV ČR hledá novou posilu na pozici: PR SPECIALISTA/SPECIALISTKA (part-time). Přihlášky lze zasílat do **9. února 2020**, předpokládaný nástup od 1. dubna 2020 nebo dle dohody. Podrobnější informace naleznete na [webu](#) Filosofického ústavu AV ČR.

Vestibul Biologického centra AV ČR v Českých Budějovicích zdobí do 31. března 2020 fotografická výstava s názvem Neviditelná krása Jany Nebesářové. Kolorované snímky ze skenovacího elektronového mikroskopu odhalují neviditelnou krásu mořského planktonu.

Vernisáž v Galerii 4P, kterou najdete ve vestibulu Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, zahájila 15. ledna společnou výstavu obrazů Jiřího Mocka a fotografií Ivana Krále s názvem Krajinou tajemnou. Výstavu můžete navštívit do 14. února 2020, přístupná je v pracovní dny od 9:00 do 17:00 hod., vstup volný.

KRAJINOU TAJEMNOU

OBRAZY JIŘÍ MOCEK & FOTOGRAFIE IVAN KRÁL

Výstava v prostorách Galerie 4P přízemí budovy Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, Dolejškova 3, Praha 8

Výstava potrvá od 16. ledna do 14. února 2020

Otevírací doba / po- pá od 9 do 17 hodin / vstup volný

VODA

7. 2. – 22. 3. 2020

Galerie Věda a umění

Akademie věd ČR, Národní 3, Praha 1

Vstup volný

Akademie věd
České republiky

Středisko společných činností
Akademie věd ČR

VÝROČÍ

130 let bádání

Akademie věd ČR si 23. ledna 2020 připomíná 130. výročí vzniku České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění – své přímé předchůdkyně. Její založení schválil 9. října 1888 zemský sněm Království českého. **Usnesení sněmu ale vstoupilo v platnost až poté, co zřízení akademie povolil a její stanovy schválil císař František Josef I. Stalo se tak 23. ledna 1890.**

Nejstarší dlouhodobě činnou učenou společností u nás byla [Královská česká společnost nauk](#) (1784–1952), která zahrnovala vědy humanitní i přírodní. Mezi zakladatele patřili filolog Josef Dobrovský, historik Gelasius Dobner nebo matematik a zakladatel pražské univerzity hvězdárny Joseph Stepling. V jejím čele později také stál známý historik František Palacký.

Na počátku šedesátých let 19. století navrhoval přírodovědec Jan E. Purkyně ve svém spise *Akademia*, aby vznikla mimouniverzitní vědecké instituce, která by sdružovala ústavy reprezentující hlavní obory tehdejší vědy. Jeho myšlenka instituce věnující se mezioborovému výzkumu je velmi blízká koncepci a struktuře současné Akademie věd ČR.

JOSEF HLÁVKA – ZAPÁLENÝ MECENÁŠ

Ve srovnání s počátkem šedesátých let 19. století byl tehdy nejen dostatek tvůrců i „konzumentů“ národně vymezené

vědy, ale existoval též plán, jak by podobná instituce mohla fungovat. V tomto kontextu bylo důležité, že se objevil mecenáš, který ideu prosadil a z velké části také zaplatil – zakladatelské a budovatelské dílo architekta, stavitele a mecenáše Josefa Hlávky (1831–1908) tak v případě založení české akademie dosáhlo monumentálního završení.

Hlávková akademie z roku 1890 svou starší sestru v podobě Královské české společnosti nauk zprvu příliš nepřekračovala. Jejím cílem byla opět společná zasedání vědců (a umělců) dělící se nyní již do čtyř oborových tříd, vzájemné seznamování se s výsledky vědeckého bádání a hlavně – a v tom spočívá zřejmě její největší přínos – publikování těchto výsledků. Zapomenout nelze ani bohatou podporu vědců formou badatelských stipendií.

Přestože se v akademii se zárodky budoucích moderních výzkumných ústavů (například Kancelář Slovníku jazyka českého z roku 1911 nebo rovněž Hlávkou založený, ale vedle

Vznik České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění

schválil 9. října 1888 zemský sněm Království českého. Usnesení vstoupilo v platnost 23. ledna 1890, kdy zřízení akademie povolil a schválil císař František Josef I.

1890

Po vzniku Československé republiky přejmenována na **Českou akademii věd a umění**. Nejvýraznější změnou se stala možnost přijímat za členy akademie i ženy.

1918

J. C. V. arcivévoda Karel Ludvík jako protektor zahajuje Českou akademii císaře Františka Josefa I. pro vědy, slovesnost a umění v Praze 18. května 1891 (Původní kresba Josefa Ulricha).

akademie stojící Národohospodářský ústav) setkáváme již před první světovou válkou, prosazoval se progresivní směr velmi pozvolna.

OD PRVNÍ REPUBLIKY K SOUČASNOSTI

Nijak výrazně jej neurýchlil ani vznik republiky v říjnu 1918, který zkrátil název instituce na Českou akademii věd a umění. Nejvýraznější změnou – a spíše jen výjimečně využívanou – se stala snad jen možnost přijímat za členy akademie i ženy.

Akademie v meziválečném období působila značně anachronně a její reforma byla jen otázkou času. Volání po přeměně neuniverzitní vědy nahrávala i skutečnost, že vedle „staré“ akademie bylo založeno množství samostatných výzkumných ústavů a pracovišť, které po roce 1918 vznikaly nejen jako instituce vědy a výzkumu, ale často též jako expertní instituce, jejichž služby, rady a expertizy využívala Československá republika.

Patřily mezi ně například Masarykova akademie práce či samostatné státní ústavy jako Slovanský, Orientální či

Archeologický. Mezinárodní styky domácích institucí vyvrcholily vstupem do Mezinárodní unie akademií i do Mezinárodní rady badatelské.

Po nastolení totalitního režimu v roce 1948 byly zrušeny dosavadní hlavní vědecké mimouniverzitní instituce a učené společnosti. Na jejich místě vznikla Československá akademie věd (1953–1992), která zahrnovala jak soubor vědeckých ústavů, tak Učenou společnost.

Přestože věda byla až do pádu režimu v roce 1989 podřízena silnému ideologickému tlaku, udržovala si tvůrčí potenci, a nalézala tak cestu ke světové vědecké komunitě. Svědčí o tom např. udělení Nobelovy ceny Jaroslavu Heyrovskému (1959) nebo světové uznání, které se dostalo Otto Wichterlemu za vynález kontaktních čoček. Ten se také stal prvním předsedou Akademie po návratu demokracie do naší země.

Současná Akademie věd ČR vznikla v roce 1992 jako nástupnická organizace Československé akademie věd. Představuje hlavní veřejnoprávní instituci zabývající se základním výzkumem v Česku. □

Po komunistickém převratu zanikají dosavadní vědecké mimouniverzitní instituce a učené společnosti. V roce 1952 vzniká **Československá akademie věd**. V roce 1959 získal Jaroslav Heyrovský Nobelovu cenu za chemii.

1952

Československá akademie věd zaniká 31. prosince 1992 a následně je založena **Akademie věd ČR**, která se hlásí k odkazu předcházejících institucí.

1992

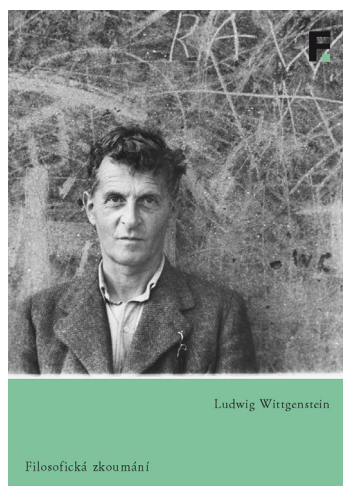
KNIHY

SKLENÍKOVÉ PLYNY Z PŮDY A ZEMĚDĚLSTVÍ

Miloslav Šimek a kol.
[Academia](#), 2019

Panuje všeobecná shoda, že hlavní podíl na stálém zvyšování koncentrace skleníkových plynů v atmosféře má pokračující využívání fosilních paliv v energetice, průmyslu a dopravě. Ovšem daleko méně už se ví o tom, že dalším významným globálním zdrojem skleníkových plynů je zemědělství a využívání půdy, tedy pěstování plodin a dřevin a chov hospodářských zvířat. Jsou to právě oxid uhličitý, metan a oxid dusný, tři skleníkové plyny, jejichž antropogenní emise úzce souvisejí s využíváním půdy a se zemědělstvím. Cílem knihy *Skleníkové plyny z půdy a zemědělství – Vlastnosti, spotřeba, produkce, emise a možnosti jejich snížení* je zaplnit tuto informační mezeru a podat utříděné aktuální informace o vlastnostech, tvorbě i spotřebě významných skleníkových plynů v půdě a jejich emisích ze suchozemských ekosystémů.

FILOSOFICKÁ ZKOUMÁNÍ

Ludwig Wittgenstein
[Filosofia](#), 2019

V překladu emeritního pracovníka Filosofického ústavu AV ČR Jiřího Pechara vychází kniha, kterou vydali roku 1953 z Wittgensteinovy pozůstalosti jeho žáci jako rekonstrukci knihy, jež měla jako vyjádření jeho filosofie nahradit *Tractatus logico-philosophicus* (1921). Využili přitom především text z přelomu třicátých a čtyřicátých let, s nímž byl Wittgenstein zřejmě dlouhodobě spokojen. Přes výhrady, jež lze zpětně k jejich ediční práci mít, sestavili jednu z nejvlivnějších filosofických knih uplynulého století. Wittgenstein díky ní proslul jako filosof, který namísto zodpovídání filosofických otázek navrhuje jejich diskvalifikaci na základě rozboru fungování jazyka. Nejznámější úvodní strany odhalují filosofické přesvědčení spojené s jazykem na příkladech vlastních jmen, respektive na snaze uplatnit jeden model fungování jazyka spojovaný s vlastními jmény na jazyk obecně.

SLOVOTVORNÝ VÝVOJ DEVERBÁLNÍCH SUBSTANTIV VE STARÉ A STŘEDNÍ ČEŠTINĚ

Petr Nejedlý a kol.
[Academia](#), 2019

Kniha podává přehled slovotvorného vývoje deverbálních podstatných jmen od počátku češtiny do třetí čtvrtiny 18. století. Metodologicky vychází z funkčně strukturní derivatologické teorie a těží z dosud nejrozsáhlejších sbírek dobového jazykového materiálu, které jsou soustředěny v Ústavu pro jazyk český AV ČR. Základní osnovu výkladu tvoří kapitoly věnované jednotlivým onomaziologickým kategoriím, které jsou vnitřně uspořádány podle jednotlivých přípon; ty jsou nahlíženy ve své vývojové dynamice. Kniha přispívá k částečnému zaplnění prázdného místa v české historické mluvnici, která zatím postrádá ucelený a podrobný popis tvoření slov zpracovaný na dostatečně reprezentativním jazykovém materiálu.

SUMMARY

The topic of the month focuses on the Czech Academy of Sciences's constant support for publishing high-quality research books, critical editions of significant sources, and books popularizing science written by its own staff, experts from other research institutions and other authors. The Chair of the Editorial Board of the CAS, Markéta Pravdová, presents the activities of this body, which has already supported about a thousand volumes. In 2018, it helped publish the total of 65 titles, 43 of them by the Academia publishing house, 22 by other CAS institutes.

January 23, 2020 marks the 130th anniversary of the foundation of The Czech Academy of Emperor Franz Josef I for Sciences, Literature and Art, the direct predecessor of today's CAS. This issue reflects the history of institutions that preceded and lead to the establishment of the CAS. They include, among others, the oldest long-lasting learned society – the Royal Czech Society of Sciences (1784–1952), which encompassed both the humanities and the

natural sciences. The article also reminds of the period after the totalitarian regime came to power in Czechoslovakia in 1948. Then the main scientific non-university institutions and learned societies were dissolved and the Czechoslovak Academy of Sciences was founded. Despite having been subjected to heavy ideological pressure until the fall of the regime in 1989, Czech science nevertheless succeeded in maintaining its creative abilities and competence and finding its way to the world scientific community. Today's Czech Academy of Sciences was established in 1992.

SHINE Medical Technologies LLC, the Institute of Organic Chemistry and Biochemistry and GE Healthcare announced the production of patient doses of the therapeutic isotope lutetium-177 (Lu-177). The lot passed GE Healthcare's quality control testing, including internationally recognized radionuclide purity (RNP) standards. The delivery of Lu-177 in this quantity and purity demonstrates the suitability of the IOCB technology for Lu-177 production.

VĚDA FOTOGENICKÁ
MICHAL DOBEŠ
 Ústav jaderné fyziky AV ČR

Strach – vlk obecný (*Canis lupus*) vyfocený
 v Návštěvnickém centru Srní na Šumavě

AKADEMICKÝ BULLETIN

Akademie věd
České republiky
Czech Academy
of Sciences

Vydává

Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.,
ve spolupráci s Kanceláří Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
IČO 60457856

Adresa redakce

Odbor akademických médií DVV SSČ,
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
tel.: 221403513
e-mail: wernerova@ssc.cas.cz

Šéfredaktor

Viktor Černoch
e-mail: cernoch@ssc.cas.cz

Editor

Luděk Svoboda
e-mail: svobodaludek@ssc.cas.cz

Redaktoři

Leona Matušková, Jana Olivová,
Alíče Horáčková, Markéta Růžičková

Fotografka

Jana Plavec

Produkční

Markéta Wernerová

Korektorka

Irena Vítková

Sociální sítě

Petr Cieslar

Grafika

Luděk Svoboda

Redakční rada

Markéta Pravdová (předsedkyně), Josef Lazar (místopředseda),
Petr Borovský, Jiří Chýla, Jan Kolář, Michael Londesborough, Jan
Martinek, Jiří Padevět, Taťána Petrasová, Daniela Procházková, Michal
Salaj, Kateřina Sobotková, Pavel Suchan, Michaela Trtíková Vojtková

Elektronický měsíčník *AB / Akademický bulletin* vychází jednou měsíčně
kromě července a srpna (10x ročně) výlučně pro vnitřní potřebu
Akademie věd ČR. Pracovníci Akademie věd ČR mohou přispět článkem
či návrhem tématu. Uzávěrka do dalšího čísla je vždy **do konce
předchozího měsíce**. Číslo 1/2020 vyšlo 31. ledna 2020.

Jakékoli šíření části či celku v libovolné podobě je
bez písemného souhlasu vydavatele výslovně zakázáno.

Nevyžádané materiály se nevracejí.

Za obsah inzerce redakce neodpovídá.

Změny vyhrazeny.

Všechny texty stejně jako fotografie na str. 1–3, 7–8, 10–15, 18–19, 21
jsou uvolněny pod svobodnou licencí CC BY-SA 3.0 CZ.

www.avcr.cz

[https://cs-cz.facebook.com/
akademieved/](https://cs-cz.facebook.com/akademieved/)

[https://www.instagram.com/
akademievedcr/](https://www.instagram.com/akademievedcr/)

[https://twitter.com/
akademie_ved_cr](https://twitter.com/akademie_ved_cr)